

Asia: VN/2293/2020

Ehdotus hallituksen esitykseksi laiksi eräistä kirjailijoille ja kääntäjille myönnettävistä apurahoista - työryhmän raportti

Lain soveltamisala (1 §)

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

-

Lain tarkoitus (2 §)

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

-

Rahoitus ja määrärahan jakautuminen (3 §)

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti

Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan pääsihteeri Kettunen on jättänyt työryhmän jäsenenä eriävän mielipiteen esityksen ko. kohtaan. Se kohdistuu tuen jakautumiseen kauno- ja tietokirjallisuuden välille.

Esityksen keskeisin ongelma on tuen epätasa-arvoinen jakautuminen kauno- ja tietokirjallisuuden välillä. Jakosuhdetta 90–10 ei perustella mitenkään. Se ei myöskään pohjaa alan tunnuslukuihin. Suomessa esimerkiksi julkaistaan määrällisesti eniten tietokirjallisuutta.

Jakosuhde 90–10 periytyy vuodelta 1983, jolloin nk. kirjastoapurahan laajentuminen tietokirjallisuuteen toteutettiin korottamalla määrärahan suuruus yhdeksästä prosentista kymmeneen prosenttiin yleisten kirjastojen kirjahankinnoista. Korotusosuus osoitettiin tietokirjallisuudelle. Jakosuhde on siis keinotekoinen.

Sanna Marinin hallitusohjelma korostaa elävää kulttuuria sivistysvaltion perustana ja nostaa esille kotimaisilla kielillä julkaistavan tietokirjallisuuden (ohjelmassa termillä tiedekirjallisuus) tukemisen. Lisäksi hallitus on sitoutunut tietopohjaiseen politiikkaan.

Kotimainen kirjallinen kulttuuri tarvitsee lisää julkista tukea. Tuki mahdollistaa kirjailijoiden ja kääntäjien uutta ymmärrystä luovan työn. Tähän tarvitaan kirjallisuuden koko kenttää ja kaikkia kirjallisuuden tyylejä.

Kirjallisuuden tukimuotoja tulee tarkastella kokonaisuutena ja jakaa julkista tukea tasa-arvoisemmin kirjallisuuden eri muotojen välillä. Jaon tulee pohjata alan tunnuslukuihin ja jakosuhde on perusteltava.

Jakosuhteen 90–10 toteutuminen ei myöskään parantaisi tietokirjallisuuden kääntäjien asemaa. Tätä epätasa-arvoisen rahanjaon johdannaisvaikutusta ei erikseen korostettu Kettusen jättämässä eriävässä mielipiteessä. Apurahauudistuksen kokonaisvaikutuksia arvioitaessa tulee varmistaa niin kauno- kuin tietokirjallisuuden kirjailijoitten ja kääntäjien tasa-arvoinen kohtelu.

Apurahan myöntäminen (4 §)

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

-

Päätöksenteko (5 §)

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta pitää tärkeänä säilyttää kirjallisuuden eri lajien apurahat saman lainsäädännön alla. Lain tavoitteena on edistää ja tukea kirjallisuutta kulttuurisena kokonaisuutena. Hakemusten arviointi on esityksessä eriytetty vertaisarvioiteihin.

Esityksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö myöntäisi vuosittain Tieteellisten seurain valtuuskunnalle valtionavustuksen käytettäväksi ko. lakiesityksen mukaisiin tietokirjallisuuden apurahiin. Tietokirjallisuuden apurahahakemukset arvioitaisiin Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnassa. Neuvottelukunta tekisi päätösesitykset Tieteellisten seurain valtuuskunnalle rahoitettavista apurahahakemuksista.

Päätöksenteko ei poikkea tavasta, jolla tiedonjulkistamisen apurahoja hallinnoidaan: neuvottelukunnan tekemät rahoitusesitykset tiedonjulkistamisen apurahoista on vuodesta 2015 alkaen jaettu Tieteellisten seurain valtuuskunnan kautta.

Nyt esitetty muutos nk. kirjastoapurahojen tietokirjallisuuden osuuden siirtämisestä Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnalle selkeyttää tietokirjallisuuden tukikenttää. Samalla neuvottelukunnan rooli julkisen tuen jakajana vahvistuu. Neuvottelukunta jakaisi jatkossa tukea sekä tietokirjailijoille ja -kääntäjille (tietokirjallisuuden apurahat) että muiden tietoa julkistavien tuotteiden tekijöille (tiedonjulkistamisen apurahat).

Muutos lisää neuvottelukunnan työtä merkittävästi. Vuonna 2020 neuvottelukunta arvioi 412 tiedonjulkistamisen apurahahakemusta. Uudistus toisi noin 300 hakemusta lisää arvioitavaksi. Lisääntynyt hakumäärä työllistää niin neuvottelukunnan jäseniä kuin neuvottelukunnan toimihenkilöitä. Riskinä on työmäärän kohtuuton lisääntyminen, mikäli riittävistä henkilöresursseista ei huolehdita.

Muutos vahvistaa Tieteellisten seurojen valtuuskunnan lakisääteistä tehtävää edistää tutkimustiedon tunnetuksi tekemistä ja sen käyttöä yhteiskunnassa. Valtuuskunnan ja neuvottelukunnan yhteinen rahoituskirstu sisältäisi tieteellisen julkaisemisen ja konferenssien sekä tietokirjallisuuden ja tiedonjulkistamisen edelleenjaettavaa julkista tukea.

Muutos antaa mahdollisuuden rakentaa neuvottelukunnan ja valtuuskunnan yhteistoiminnasta merkittävän tutkitun tiedon näkyvyyttä ja vaikuttavuutta edistävä tietokulttuurin toimija Suomessa.

Muutoksenhaku (6 §)

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

-

Muut kommentit ja huomiot:

Pyydämme, että kommentti aloitetaan viittaamalla työryhmän ehdotuksen lukuun, alakohtaan, kappaleeseen tai pykälään. Jos kommentti ei koske mitään tiettyä esityksen kohtaa, pyydämme, että kommentti aloitetaan sanoilla "Yleinen kommentti".

-

Kettunen Reetta
Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta - Tiedonjulkistamisen
neuvottelukunnan pääsihteeri